

Hyvä keskustelu, **parempi politiikka**

*Teksti Heidi Hammarsten
Kuvitus Ida Wikström*

Sixten Korkman

Pertti Haaparanta

Matti Pohjola

ECONOMICUM-RAKENNUKSESSA Helsingin Etu-Töölössä työskentelee samalla käytävällä kolme Aalto-yliopiston taloustieteen professoria, joiden nimet ovat tuttuja useimmille median seuraajille: **Sixten Korkman, Pertti Haaparanta ja Matti Pohjola.** Ovatko heidän näkemyksensä talouspolitiikasta yhtä lähellä toisiaan kuin kolmikun työhuoneet?

”Ei taloustieteessä ole sellaisia koulukuntakiistoja kuin mitä media tai blogit luovat. Ekonomistit ovat keskenään hyvin yksimielisiä suhteessa muihin tieteenaloihin. He ovat toistensa kanssa eri mieltä vain yksityiskohdista, esimerkiksi siitä pitääkö Suomessa nyt elvyttää kysyntää vai edistää tarjontaa”, sanoo professori Matti Pohjola.

Pohjolalla on hyvä käsitys taloustieteen eri koulukunnista, koska hän on kirjoittanut taloustieteen pääsykoekirjan ja opettaa peruskursseja. Professorin oma erityisala on tuottavuus.

Omasta alastaan Pohjola haluaa tehdä kaikille selväksi, että tuottavuus mittaa sitä, mitä työpanoksella saa aikaan. Tuottavuuden tehostaminen ei siis tarkoita sitä, että pitäisi tehdä enemmän töitä.

”Mitä arvokkaampia asioita tehdään, sitä parempi on tuottavuus, ja tämän arvon mittaa asiakas. Tuottavuus on ideoita siitä, mitkä voisivat olla arvokkaita asioita eli innovaatioita.”

Myös globalisaation ja kansainvälisen kaupan asian tuntija Pertti Haaparanta näkee, että kyse on vivahteista. Hän on mielestään ”ihan tavallinen taloustieteilijä”, joka lähtee liikkeelle siitä, että kaupan vapauttaminen on hyvä asia.

”Mutta se ei ole ihmelääke, sen vaikutukset ovat rajallisia ja joskus sitä pitää hidastaa isojen tulonjakovaiikutusten takia. Lisäksi tutkijakunta on jakautunut sen suhteen, voiko kaupan vapauttamisen argumentteja käyttää myös pääomaliikkeiden vapauttamiseen. Itse kuulun koulukuntaan jonka mukaan ei voi, riskit ovat liian suuria.”

Rikkaruohot kukkien joukossa

Sixten Korkman on *professor of practice*, joka on liittynyt Aallon riveihin vasta pitkän talouspoliittisen virkamiesuran jälkeen. Hänen mukaansa yhtä talousteoriaa on vaikea todistaa oikeammaksi kuin toista, koska taloustieteessä ei ole kontrolloitujen kokeiden mahdollisuutta.

”Mutta kaikki väittämät eivät ole yhdenvertaisia, jotkut ovat silkkaa soopaa. Kukista on vaikea sanoa, mikä on kaunein, mutta meidän tutkijoiden pitää kertoa, mikä joukossa on rikkaruoho.”

Korkmanin mukaan ei ole olemassa puhtaasti teoriaan perustuvaa talouspolitiikkaa. Mukana ovat aina myös arvot ja historiallinen tilanne. Hän luennoi opiskelijoille muun muassa talousdoktriineista.

”Doktriini on eri asia kuin talousteoria. Teoria pyrkii kuvaamaan todellisuutta, doktriini on normatiivinen ja kertoo miten asioiden pitäisi olla: mikä on talouspolitiikan rooli, mitkä ovat sen tavoitteet, keinot ja menetelmät.”

Yhtä oikeaa totuutta ei pidäkään hakea, painottaa Korkman.

”On hyvä, jos on yhteinen tilannearvio ja yhteisiä arvoja. Mutta jos kaikki ovat samaa mieltä, todennäköisesti ollaan tyhmää mieltä. Ja keskusteluun kuuluu, että vähän kärjistetään: totuus syntyy siitä, että puheenvuorot valaisevat asiaa eri kulmista. Mutta tarvitaan jäsenneltyjä puheenvuoroja, joissa viitataan vähän myös evidenssiin.”

Päätösten valmistelu pielessä

Varsin samaa mieltä professorit ovat siitä, että Suomen taloustilanne on huolestuttava ja suunta hukassa. Talouspoliittisessa päätöksenteossa ja sen valmistelussa on paljon parantamisen varaa.

”Viimeisin hallitus epäonnistui talouspoliittisessa valmistelutyössä. Ei osattu systemaattisesti järjestää valmistelua ja sille poliittista tukea sotessa, kuntauudistuksessa ja muissa. Irvokasta että vaikka

I. PUHTAASTI TEORIAAN PERUSTUVAA TALOUSPOLITIikkaA

kolmikantaa on moitittu, se on ainoa joka on saanut aikaan tulosta”, Korkman viittaa eläketyöryhmään sekä kasvu- ja vakaussopimukseen.

Korkman kertoo havainneensa ”raudanlujasti”, että ihmiset ovat sitä mieltä, mitä heidän lompakkonsa sanoo: näkemykset heijastelevat omaa tai taustaryhmän etua.

”Mutta he uskovat niihin itse ja ovat vilpittömiä uskossaan. Esimerkiksi yritysjohtajat kykenevät esittämään näkemyksiä, jotka ovat heidän mielestään yhteiskunnallisia ja edustavat yhteistä etua.”

Myös Haaparanta harmittelee sitä, että riippumaton komiteatyöskentely on kokonaan hävinnyt ja lobbausjärjestöjen raportit saavat kohtuuttomasti huomiota julkisessa keskustelussa.

”**Martti Hetemäen** taannoinen verotyöryhmä oli esimerkki heikentyneestä valmistelusta. Siitä jätettiin jo alun perin pois parhaat asiantuntijat, koska tiedettiin että he eivät suostu niihin johtopäätöksiin, joita ryhmästä haluttiin”, Haaparanta sanoo.

Matti Pohjolan mielestä taas Hetemäen työryhmä on esimerkki hyvästä työskentelystä, samoin kuin kolmikantainen eläkeuudistuksen valmistellut ryhmä.

”Kiusalliseksi olen kokenut sen, että asiantuntijaryhmässä on mukana tutkijoiden lisäksi myös etujärjestöjen edustaja ja jopa poliitikoita. Sitten pitäisi saada aikaan yksimielinen tulos, ja siinä on sekin vika, että kaikkien mielipide on samanarvoinen. Ei pitäisi sotkea asiantuntijatyötä ja vaikuttamista keskenään”, Pohjola neuvoo.

Merkkejä myönteisestä kehityksestäkin on – sellaiseksi kaikki kolme professoria mainitsevat viime syksynä työnsä aloittaneen talouspolitiikan arviointineuvoston.

”Neuvosto on yksi tapa saada puhtaasti asiantuntija-arvio politiikan linjasta”, sanoo Pohjola.

Monta tapaa vaikuttaa

Julkiseen keskusteluun talouspolitiikasta professorit suhtautuvat hieman eri tavoin.

Käytännön professori Korkmanille julkisuus on luonteva tapa vaikuttaa ja jakaa osaamistaan. Tosin hän on alkanut pelätä leimautumista ”päivystäväksi dosentiksi” päädyttyään suosituimmaksi eurokriisin kommentaattoriksi.

”En mielelläni moiti julkista keskustelua, koska minulla on erinomainen mahdollisuus osallistua siihen. Mutta jos vertaa vaikkapa Ruotsiin, meillä voisi olla enemmän pyrkimystä painaviin puheenvuoroihin pelkän jupinan sijaan.”

Haaparannalla taas on useita esimerkkejä siitä, kuinka talouskeskustelu mediassa lähtee sivuraiteille. Tuorein niistä on Kreikan velkakriisi.

”Maailma on ollut täynnä velkakriisejä ja velkojen uudelleenjärjestelyjä, mutta minkäänlaista yritystä peilata Kreikan tilannetta niihin ei mediassa näy. Sen sijaan kreikkalaisista käytetään julkisuudessa halventavia nimityksiä. Edelliset velkajärjestelyt ja -helpotukset on kuitenkin tehty maissa, joissa on ollut ihan vastaava velkaantumisasaste kuin Kreikassa”, Haaparanta perustelee.

• ICEEECTEEO •

10001

1000

MEILLÄ VOISI
OLLA ENEMMÄN
PYRKIMYSTÄ
PAINAVIIN
PUHEEN-
VUOROIHIN

SääN

Pohjola on sitä mieltä, että mediakeskustelua tehokkaampi tapa vaikuttaa ja valistaa on opettaminen.

”Opettaminen on tärkein ja syyttä väheksytty vaikutuskanava. Me koulutamme täällä suomalaisten nuorten parhaimmistoa. Mitä paremmin he menestyvät työelämässä, sitä enemmän syntyy uusia ideoita ja tuotavuutta.”

Helppoja ohjeita ei ole tarjolla

Miten Suomen talous sitten saataisiin nousuun? Professorit ovat varovaisia neuvoissaan.

”Talouspolitiikka on politiikkaa. On helppo sanoa teoreettisen tai empiirisen tutkimuksen perusteella, mitä pitäisi tehdä. Mutta asiat ovat vain niin helkkarin vaikeita, jos kansa ei niitä hyväksy. Suomen rakenteellisten ongelmien korjaaminen vie joka tapauksessa vuosia, ehkä kymmenenkin vuotta”, arvioi Pohjola.

Tuottavuus on siitä hankala talouspolitiikan kohde, että siitä ei pysty päättämään keskitetysti vaan se syntyy työpaikoilla. Innovaatioistakaan ei etukäteen tiedä, mitkä niistä ovat hyviä ja mitkä huonoja.

”Nokian tarina osoittaa, ettei kukaan kyennyt ennustamaan sen paremmin yrityksen menestystä kuin romahdustakaan. Ei innovaatioiden vaikutusta etukäteen pysty näkemään”, Pohjola sanoo.

Entäs se kiista jonka Pohjola aiemmin mainitsi – pitääkö elvyttää kysyntää vai lisätä tarjontaa?

Korkman viittaa **Juhana Vartiaisen** näkemykseen siitä, että Suomessa tarvitaan toimenpiteitä työvoiman tarjonnan lisäämiseksi. Monet kansalaiset protestoivat, että työttömyys on jo ihan tarpeeksi paha ilman toimenpiteitäkin.

Nopeat leikkaukset voivat tehdä tuhoja

”Juhana puhuu taloudesta pitkällä aikavälillä ja on siinä oikeassa. Tässä ja nyt työvoiman lisätarjonnasta ei ole apua”, Korkman sanoo.

Pohjola on osin samaa, osin eri mieltä.

”Talous on pitkällä aikavälillä klassisen teorian mukainen eli tarjonta määrää ja lyhyellä aikavälillä keynesiläinen. Tällä hetkellä Suomen ongelmat tulevat pitkälti tarjontapuolelta”, Pohjola arvioi.

Haaparanta taas tukee vahvasti keynesiläistä elvytyspolitiikkaa. Hänen mielestään Suomessa ei ole koskaan otettu suhdannevaihteluita tarpeeksi vakavasti.

”Suomi on täynnä ehdotuksia rakenneuudistuksiksi, vaikka meillä on paljon teoriaa siitä, miksi nämä uudistukset voivat olla haitallisia juuri tällaisissa kriisioloissa, joissa Eurooppa nyt on. Tulisi laajemmin pohtia sitä, milloin ja millaisissa olosuhteissa reformeja pitäisi toteuttaa. Voi olla, että nyt tehdään vaarallisia uudistuksia”, Haaparanta sanoo.

Tämä näkemys saa kannatusta Korkmanilta.

”Olen valmis torumaan niitä, joiden mielestä oikea ratkaisu on leikata julkisia menoja viisi miljardia euroa heti ensi vuonna. Se tuhoaisi hyvinvointivaltion ja on huonoa suhdannepolitiikkaa. Tarvitaan enemmän nyansseja. Kyseessä ei ole joko-tai- vaan asteiksymys, mikä on esimerkiksi leikkausten oikea aikataulu”, Korkman painottaa. ◀

- **Sixten Korkman, 67.** Professor of practice on seurannut etenkin EU:n talouspolitiikkaa virkamiehenä Suomessa, Ecofinissa ja Etlan toimitusjohtajana.
- **Matti Pohjola, 64.** Tuottavuuden asiantuntija on väitellyt Cambridgessa ja toiminut professorina vuodesta 1992.
- **Pertti Haaparanta, 60.** Kansainvälisen kaupan professori on aktiivinen bloggaaja, elvytyksen ja kehitysavun puolestapuhuja.

- **Klassinen taloustiede** perustuu valistusfilosofi Adam Smithin ajatuksiin vapaasta yritteliäisyydestä ja markkinoiden pyrkimisestä tasapainoon.
- **Keynesiläinen taloustiede** syntyi 1930-luvun lamassa ja painottaa valtion roolia suhdannevaihteluiden tasoittajana.

Suorassa lähetyksessä adrenaliini nousee

Myös rahoituksen professori Vesa Puttonen Kauppakorkeakoulusta osallistuu julkiseen keskusteluun aktiivisesti ja mielellään. Hän näkee osallistumiseen sekä virallisia että inhimillisiä syitä.

”On Kauppakorkeakoulun intressi, että sen ihmiset ovat mukana yhteiskunnallisessa keskustelussa. Yliopiston edustaja on lähtökohtaisesti neutraali osapuoli, muilla kuten pankeilla tai tutkimuslaitoksilla voi olla omiakin asioita ajettavana”, sanoo Puttonen.

Mutta Puttonen tietää myös, että toimittajan on helppo soittaa sille, jonka tuntee jo entuudestaan. Ja kysytyksi tuleminen on imartelevaa kohteelle.

”Suora lähetys, yhdeksän uutiset televisiossa – sellaisessa tilanteessa adrenaliini nousee ja on oltava hereillä.”

Puttosen näkemyksen mukaan tutkija voi kommentoida julkisuudessa muutakin kuin oman kapean erityisalansa aiheita.

”Tutkijan koulutus on opponimista, kyseenalaistamista ja argumentoimista. Sitä me täällä työksemme teemme ja yritämme löytää vaihtoehtoisia tapoja nähdä asioita. Jos puhuu vain omista tutkimustuloksistaan, maailma menee vain kapeammaksi ja kapeammaksi.”

Puttonen painottaa, että taloustieteessä on lopultakin kyse ihmisten toiminnasta eikä matemaattisista malleista: ”Kyse on yhteiskuntatieteestä, ei eksaktista tieteestä. Ei ole absoluuttista totuutta vaan argumentointia, ja siksi pitääkin olla mukana debatissa.”

Kannattaa siis keskustella siitä, mistä julkisuudessa halutaan keskustella, vaik-

ka välillä pyöritäänkin pintakuohussa. Sen verran Puttonen on kuitenkin tiukentanut linjaansa, että sijoitusneuvojen antamisen hän jättää alan varsinaisille ammattilaisille.

”Ei minulla ole mitään omaa agenda, mutta kyllä maailmankuvani on markkinamyönteinen. Uskon että yrittäjyys on se, joka vie meidät tästä eteenpäin. Ja valtion pitäisi tehdä itsensä mahdollisimman tarpeettomaksi yrityssektorilla.”

- **Vesa Puttonen, 48.** Rahoituksen professori on väitellyt Vaasan yliopistosta 1993, on kiinnostunut sijoittamisesta ja istuu useiden yritysten hallituksissa.

